

Regeringens proposition

2005/06:58

Förrättare av vigsel och partnerskap

Prop.
2005/06:58

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 15 december 2005

Göran Persson

Thomas Bodström
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Länsstyrelserna förordnar i dag genom separata beslut vigselförrättare och förrättare av partnerskapsregistrering. I propositionen föreslås att uppgifterna att förrätta vigsel och registrering i fortsättningen skall utgöra ett gemensamt uppdrag. Länsstyrelserna skall alltså bara meddela förordnanden som ger behörighet att förrätta både vigsel och registrering av partnerskap.

Det föreslås att de nya reglerna träder i kraft den 15 april 2006. Även förordnanden som vigsel- eller registreringsförrättare som meddelats före ikraftträdandet skall därefter ge behörighet att förrätta såväl vigsel som partnerskapsregistrering.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
2	Lagtext.....	4
2.1	Förslag till lag om ändring i äktenskapsbalken.....	4
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap.....	5
3	Ärendet och dess beredning.....	6
4	Förrättare av vigsel och partnerskapsregistrering – ett gemensamt uppdrag.....	6
5	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	7
6	Ekonomiska konsekvenser.....	8
7	Författningskommentar.....	8
7.1	Förslag till lag om ändring i äktenskapsbalken.....	8
7.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1994: 1117) om registrerat partnerskap.....	9
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian.....	10
Bilaga 2	Promemorians lagförslag.....	11
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna.....	13
Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag.....	14
Bilaga 5	Lagrådets yttrande.....	16
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 15 december 2005.....	17

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2005/06:58

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i äktenskapsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i äktenskapsbalken

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 3 § äktenskapsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap. **3 §¹**

Behörig att vara vigselförrättare är

1. präst i Svenska kyrkan,
2. sådan präst eller annan befattningshavare i ett annat trossamfund som har förordnande enligt bestämmelserna i lagen (1993:305) om rätt att förrätta vigsel inom andra trossamfund än Svenska kyrkan,
3. lagfaren domare i tingsrätt, eller
4. den som länsstyrelsen har förordnat *till vigselförrättare*.

4. den som länsstyrelsen har förordnat.

Länsstyrelsens förordnande skall avse såväl behörighet att förrätta vigsel som behörighet att registrera partnerskap enligt lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap.

-
1. Denna lag träder i kraft den 15 april 2006.
 2. Ett förordnande som vigselförrättare eller som registreringsförrättare enligt lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap som gäller vid ikraftträdandet skall därefter anses avse såväl behörighet att förrätta vigsel som behörighet att registrera partnerskap.

¹ Senaste lydelse 1993:304.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1117) om
registrerat partnerskap

Prop. 2005/06:58

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 8 § lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

8 §

Behörig att vara registreringsförrättare är lagfaren domare i tingsrätt eller den som länsstyrelsen har förordnat.

Länsstyrelsens förordnande skall avse såväl behörighet att förrätta registrering enligt denna lag som behörighet att förrätta vigsel enligt äktenskapsbalken.

1. Denna lag träder i kraft den 15 april 2006.

2. Ett förordnande som registreringsförrättare eller som vigselförrättare enligt äktenskapsbalken som gäller vid ikraftträdandet skall därefter anses avse såväl behörighet att förrätta registrering enligt denna lag som behörighet att förrätta vigsel.

Den 27 januari 2005 tillsatte regeringen en särskild utredare med uppdrag att bl.a. ta ställning till om par av samma kön bör kunna ingå äktenskap (dir. 2005:6). Om utredaren kommer till slutsatsen att äktenskap inte bör kunna ingås av par av samma kön, skall han överväga om några förändringar bör göras i reglerna för registrerat partnerskap. En fråga som särskilt nämns i direktiven är om behörigheten att förrätta vigsel och registrering enligt lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap (partnerskapslagen) bör utgöra ett gemensamt uppdrag. Utredningen, som tagit namnet Äktenskaps- och partnerskapsutredningen, skall redovisa sitt uppdrag den 30 mars 2007.

Förslag om ett sådant gemensamt uppdrag har under ett flertal år framförts i motioner till riksdagen. Riksdagen har nu ställt sig bakom förslaget och förutsatt att regeringen skyndsamt vidtar åtgärder för att åstadkomma en samordning (jfr bet. 2004/05:LU14). Mot denna bakgrund anser regeringen att det inte är lämpligt att avvakta utredningens överväganden, utan frågan om gemensamma förordnanden för vigsel- och registreringsförrättare bör i stället behandlas särskilt.

Inom Justitiedepartementet utarbetades en promemoria med förslag till en ordning där behörigheten att förrätta vigsel och registrering görs till ett gemensamt uppdrag. Promemorian har remissbehandlats. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*, promemorians lagförslag i *bilaga 2* och en förteckning över remissinstanserna i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (Ju2005/5840/L2).

Regeringen beslutade den 10 november 2005 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 4*. Lagrådet har lämnat förslagen utan erinran. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*.

Denna proposition bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de Gröna.

4 Förrättare av vigsel och partnerskapsregistrering – ett gemensamt uppdrag

Regeringens förslag: Länsstyrelserna skall endast meddela förordnanden som avser behörighet att vara både vigselförrättare och registreringsförrättare enligt partnerskapslagen.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En stor majoritet av remissinstanserna tillstyrker promemorians förslag eller har inte några invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Behörig att vara vigselförrättare är enligt 4 kap. 3 § äktenskapsbalken präst i Svenska kyrkan, präst eller annan befattningshavare i ett trossamfund som har förordnande enligt lagen (1993:305) om rätt att förrätta vigsel inom andra trossamfund än Svenska kyrkan, lagfaren domare i tingsrätt samt den som länsstyrelsen har förordnat till vigselförrättare. Regeringen har meddelat föreskrifter för förordnade vigselförrättare. Av förordningen (1987:1019) med när-

mare föreskrifter om vigsel som förrättas av domare eller särskilt förordnad vigselförrättare följer bl.a. att länsstyrelsen bestämmer tjänstgöringstiden för vigselförrättaren. Tid och plats för vigseln bestäms av vigselförrättaren efter samråd med paret.

Behörig att registrera partnerskap är enligt 1 kap. 8 § partnerskapslagen lagfaren domare i tingsrätt och den som länsstyrelsen har förordnat. Regeringen har meddelat föreskrifter för registreringsförrättare som motsvarar dem som gäller för vigselförrättare (se förordningen [1994:1341] om registrering av partnerskap).

Inget hindrar att länsstyrelsen ger samma person behörighet att vara såväl vigselförrättare som förrättare av partnerskapsregistrering, men en förordnad vigselförrättare är inte i dag skyldig att också ta emot förordnande att registrera partnerskap (se bet. 1993/94:LU28 s. 20). Enligt regeringen talar dock principiella skäl för att förordnande som vigsel- och registreringsförrättare i fortsättningen alltid bör vara ett gemensamt uppdrag. De uppgifter som ankommer på förrättaren utgör myndighetsutövning, och förrättaren är alltså i denna funktion en företrädare för det allmänna. Han eller hon bör därmed vara beredd att stå bakom grundprincipen att äktenskap och partnerskap är jämbördiga. Också av praktiska skäl är det onödigt att det förordnas separata förrättare för äktenskap respektive partnerskap. De kvalifikationer som krävs för uppdragen och de regler som gäller för dem är ju desamma. En annan fördel med ett gemensamt uppdrag är att risken motverkas att det i vissa kommuner finns förrättare av endast det ena eller andra slaget. Några ökade svårigheter att rekrytera förrättare torde inte uppstå; en majoritet av vigselförrättarna är redan i dag även förordnade att registrera partnerskap.

Behörigheten att viga regleras i äktenskapsbalken, medan det är i partnerskapslagen som det anges vem som är behörig att registrera partnerskap. Formellt är det alltså fråga om två skilda behörigheter. Länsstyrelsernas skyldighet att endast meddela förordnanden som ger behörighet att både viga och registrera partnerskap bör därför lämpligen framgå av båda lagarna. Regeringen föreslår alltså att äktenskapsbalken och partnerskapslagen ändras så att de förordnanden länsstyrelserna meddelar skall avse behörighet att förrätta både vigsel och partnerskapsregistrering.

Det har från flera håll framförts kritik mot att benämningen registreringsförrättare används för förordnanden enligt partnerskapslagen. Regeringen instämmer i att terminologin kan ge ett byråkratiskt och okänsligt intryck. En lämplig beteckning att använda i länsstyrelsernas nya gemensamma förordnanden kan vara ”förrättare av vigsel och partnerskap”. Äktenskaps- och partnerskapsutredningen skall enligt sina direktiv se över partnerskapslagens terminologi.

Närmare föreskrifter om förrättarnas tjänstgöring kommer att ges i förordning.

5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

I promemorian föreslås att lagändringarna skall träda i kraft den 1 januari 2006. Som vissa remissinstanser påpekar bör länsstyrelserna ges tid att

före ikraftträdandet informera förordnade vigsel- och registreringsförrättare om ändringarnas innebörd. För att ge utrymme för sådana informationsinsatser bör ikraftträdandet ske den 15 april 2006.

Ändringarna bör få genomslag även när det gäller äldre förordnanden. Mot bakgrund av att det är fråga om myndighetsutövning finns det inte anledning att, av hänsyn till de personer som anförtrotts uppgiften enligt äldre regler, behålla den tidigare inskränkningen för äldre förordnanden. Den som vid ikraftträdandet är förordnad till vigsel- eller registreringsförrättare bör alltså omedelbart anses ha behörighet att förrätta både vigsel och registrering av partnerskap. Genom att ikraftträdandet förläggs till den 15 april 2006 ges en tidigare förordnad förrättare tid att överväga om han eller hon, av någon anledning, önskar frånträda sitt uppdrag innan lagändringarna träder i kraft.

6 Ekonomiska konsekvenser

Genom att separata förordnanden ersätts med ett gemensamt förordnande torde länsstyrelsernas hantering kunna förenklas något. Lagändringarna kan inte förväntas ge upphov till några ökade kostnader.

7 Författningskommentar

7.1 Förslag till lag om ändring i äktenskapsbalken

4 kap.

3 § Behörig att vara vigselförrättare är

1. präst i Svenska kyrkan,
2. sådan präst eller annan befattningshavare i ett annat trossamfund som har förordnande enligt bestämmelserna i lagen (1993:305) om rätt att förrätta vigsel inom andra trossamfund än Svenska kyrkan,
3. lagfaren domare i tingsrätt, eller
4. den som länsstyrelsen har förordnat.

Länsstyrelsens förordnande skall avse såväl behörighet att förrätta vigsel som behörighet att registrera partnerskap enligt lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap.

I paragrafen anges vem som är behörig att förrätta vigsel. Av första stycket fjärde punkten framgår att behörigheten kan följa av ett förordnande meddelat av en länsstyrelse. Det nya *andra stycket* innebär att en länsstyrelse då skall meddela ett förordnande som ger behörighet att förrätta både vigsel och registrering av partnerskap. Förrättare av vigsel och partnerskapsregistrering skall således vara ett gemensamt uppdrag.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 15 april 2006.
2. Ett förordnande som vigselförrättare eller som registreringsförrättare enligt lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap som gäller vid ikraftträdandet skall

därefter anses avse såväl behörighet att förrätta vigsel som behörighet att registrera partnerskap. Prop. 2005/06:58

Den nya regleringen träder i kraft den 15 april 2006. Förordnanden att förrätta antingen vigsel eller registrering av partnerskap som gäller vid ikraftträdandet ger omedelbart behörighet att förrätta såväl vigsel som registrering. Äldre förordnanden likställs således med förordnanden enligt den nya ordningen.

7.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994: 1117) om registrerat partnerskap

1 kap.

8 § Behörig att vara registreringsförrättare är lagfaren domare i tingsrätt eller den som länsstyrelsen har förordnat.

Länsstyrelsens förordnande skall avse såväl behörighet att förrätta registrering enligt denna lag som behörighet att förrätta vigsel enligt äktenskapsbalken.

I paragrafen anges vem som är behörig att registrera partnerskap. Det nya *andra stycket* innebär att länsstyrelsen endast skall meddela förordnanden som ger behörighet att förrätta både vigsel och registrering av partnerskap.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 15 april 2006.

2. Ett förordnande som registreringsförrättare eller som vigselförrättare enligt äktenskapsbalken som gäller vid ikraftträdandet skall därefter anses avse såväl behörighet att förrätta registrering enligt denna lag som behörighet att förrätta vigsel.

För en kommentar hänvisas till övergångsbestämmelsen till ändringen i äktenskapsbalken.

Sammanfattning av promemorian

Prop. 2005/06:58
Bilaga 1

I promemorian föreslås att uppgifterna att förrätta vigsel och partnerskapsregistrering skall utgöra ett gemensamt uppdrag. Det föreslås att de nya reglerna träder i kraft den 1 januari 2006. Även förordnanden som vigsel- eller registreringsförrättare som meddelats före ikraftträdandet föreslås i fortsättningen ge behörighet att förrätta såväl vigsel som registrering av partnerskap.

1 Förslag till lag om ändring i äktenskapsbalken

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 3 § äktenskapsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

3 §

Behörig att vara vigselförrättare är

1. präst i Svenska kyrkan,
2. sådan präst eller annan befattningshavare i ett annat trossamfund som har förordnande enligt bestämmelserna i lagen (1993:305) om rätt att förrätta vigsel inom andra trossamfund än Svenska kyrkan,
3. lagfaren domare i tingsrätt, eller
4. den som länsstyrelsen har förordnat *till vigselförrättare*.

4. den som länsstyrelsen har förordnat.

Länsstyrelsens förordnande skall avse behörighet att vara både vigselförrättare och registreringsförrättare enligt lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.
 2. Ett förordnande som vigselförrättare eller som registreringsförrättare enligt lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap som gäller vid ikraftträdandet skall därefter anses avse behörighet att vara både vigselförrättare och registreringsförrättare.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap

Prop. 2005/06:58
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 8 § lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

8 §

Behörig att vara registreringsförrättare är lagfaren domare i tingsrätt eller den som länsstyrelsen har förordnat.

Av 4 kap. 3 § andra stycket äktenskapsbalken följer att länsstyrelsen skall meddela förordnanden som avser behörighet att vara både vigselförrättare och registreringsförrättare.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.
 2. Ett förordnande som registreringsförrättare eller som vigselförrättare enligt äktenskapsbalken som gäller vid ikraftträdandet skall därefter anses avse behörighet att vara både vigselförrättare och registreringsförrättare.

Förteckning över remissinstanserna

Prop. 2005/06:58
Bilaga 3

Efter remiss har yttranden över promemorian Förrättare av vigsel och registrering av partnerskap – ett gemensamt uppdrag lämnats av Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Gotlands län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, Sveriges Kommuner och Landsting, Nacka kommun, Luleå kommun, Göteborgs kommun, Ludvika kommun, Klippans kommun, Tierps kommun, Rättviks kommun, Vilhelmina kommun, Eslövs kommun, Markaryds kommun, Töreboda kommun, Linköpings kommun och Riksförbundet för sexuellt likaberättigande.

Lekebergs kommun, Surahammars kommun och Staffanstorps kommun har inbjudits att inkomma med yttrande men har avstått.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

1 Förslag till lag om ändring i äktenskapsbalken

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 3 § äktenskapsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

3 §¹

Behörig att vara vigselförrättare är

1. präst i Svenska kyrkan,
2. sådan präst eller annan befattningshavare i ett annat trossamfund som har förordnande enligt bestämmelserna i lagen (1993:305) om rätt att förrätta vigsel inom andra trossamfund än Svenska kyrkan,
3. lagfaren domare i tingsrätt, eller
4. den som länsstyrelsen har förordnat *till vigselförrättare*.

4. den som länsstyrelsen har förordnat.

Länsstyrelsens förordnande skall avse såväl behörighet att förrätta vigsel som behörighet att registrera partnerskap enligt lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap.

-
1. Denna lag träder i kraft den 15 april 2006.
 2. Ett förordnande som vigselförrättare eller som registreringsförrättare enligt lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap som gäller vid ikraftträdandet skall därefter anses avse såväl behörighet att förrätta vigsel som behörighet att registrera partnerskap.

¹ Senaste lydelse 1993:304.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap

Prop. 2005/06:58
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 8 § lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

8 §

Behörig att vara registreringsförrättare är lagfaren domare i tingsrätt eller den som länsstyrelsen har förordnat.

Länsstyrelsens förordnande skall avse såväl behörighet att förrätta registrering enligt denna lag som behörighet att förrätta vigsel enligt äktenskapsbalken.

-
1. Denna lag träder i kraft den 15 april 2006.
 2. Ett förordnande som registreringsförrättare eller som vigselförrättare enligt äktenskapsbalken som gäller vid ikraftträdandet skall därefter anses avse såväl behörighet att förrätta registrering enligt denna lag som behörighet att förrätta vigsel.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2005-11-22

Närvarande: f.d. justitierådet Lars K Beckman, justitierådet Leif Thorsson och regeringsrådet Lars Wennerström.

Förrättare av vigsel och partnerskapsregistrering

Enligt en lagrådsremiss den 10 november 2005 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i äktenskapsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Niklas Ljunggren.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 15 december 2005

Närvarande: Statsministern Persson, statsråden Ringholm, Freivalds, Sahlin, Pagrotsky, Messing, Y. Johansson, Bodström, Sommestad, Karlsson, Nuder, M. Johansson, Hallengren, Björklund, Holmberg, Jämtin, Österberg, Orback, Baylan

Föredragande: statsrådet Bodström

Regeringen beslutar proposition 2005/06:58 Förrättare av vigsel och partnerskapsregistrering